

ZIEMEĻKALIFORNIJAS

APSKATS

ZIEMEĻKALIFORNIJAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

Iznāk kopš 1959. gada

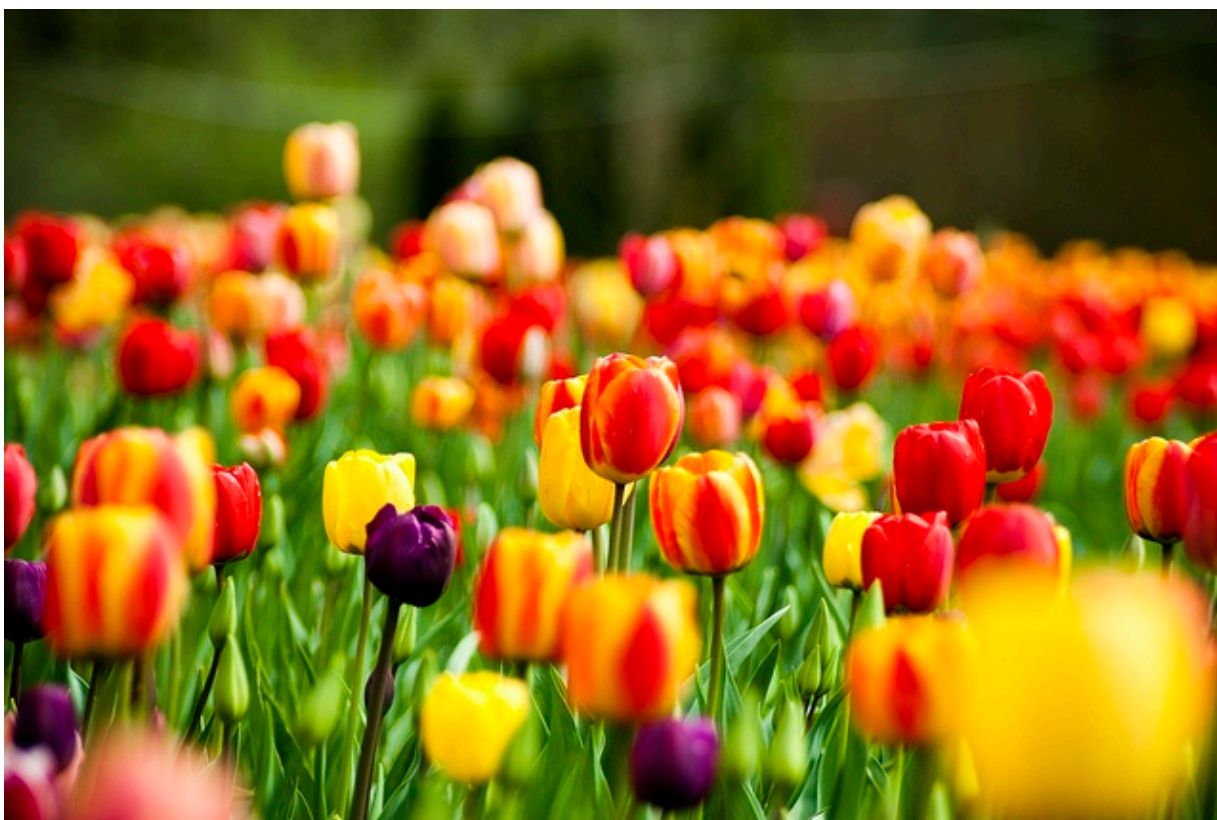
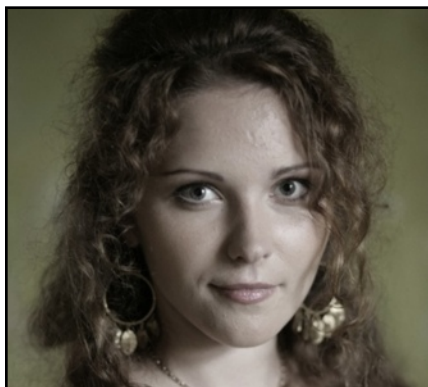

Foto: www.flickr.com

Šajā numurā lasiet:

☛ Pirmā valdes sēde	5	☛ Mārtiņš Sirmāis un „Kulta ēdieni” Sanfrancisko	19
☛ Gvido Bergmaņa dzimšanas diena	7	☛ Amerikas Latviešu apvienības ziņas	20
☛ Brigita Siliņa – Aktrise	8	☛ Latvijas ziņas	21
☛ Olu krāsošana latviešu skolā	12	☛ „Karalis Līrs nabagmājā” recenzija	22
☛ Stipendijas latviešu vasaras nometnēm	13	☛ Rietumkrasta Dziesmu svētki	24
☛ Aleksandrs Karpovs - mākslinieks un cīnītājs	15	☛ „TEIKSMAS” koncerts 20. aprīlī	25
☛ Jaunumi par Dziesmu svētku biļetēm	19	☛ Latviešu karaoke vakars 10. maijā	26
		☛ Pārgājiens Palo Alto 27. aprīlī	27

Sveiki!

Pavasaris, šķiet, kavējas ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs. Ziemeļkalifornija nav izņēmums – mainīgi laikapstākļi un nepastāvīgas temperatūras pieturas jau labu laiku.

Otrais pavasara numurs „ZK Apskatam” sanācis diezgan „personīgs” un rosinošs uz nākamo, siltāko mēnešu aktivitātēm ASV un Latvijā.

Līdzās fotoreportāžai par jaunās valdes pirmo sēdi šajā numurā lasāmi divi dziļi personiski profili. Viens no tiem pieder Brigitai Siliņai, cienītajai un mīļētajai *mazā teātra sanfrancisko* aktrisei. Intervijā viņa stāsta par savām aktrises gaitām, kurioziem atgadījumiem un sastaptajām grūtībām.

Otrs lielais raksts šoreiz ir par Amerikas latviešu protesta mākslinieku Aleksandru Karpovu. Aleksandrs Karpovs (1953-1994) savu dzīvi veltīja sabiedriski apzinīgajai jeb sociālā reālisma mākslai, attēlojot Latviju gan kā skaisto, bet nogrimušo Atlantīdu, gan padomju genocīda un okupācijas upuri. Karpovu vectēva brālis bija Jānis Volonts, Ulmaņa valdības Labklājības ministrs un Daugavpils pilsētas galva vairākus gadus. Lielāko daļu Volontu ģimenes izsūtīja uz Sibīriju 1941. gadā. Mātei Lūcijai izdevās no izsūtīšanas izglābties un caur Vāciju nokļūt Amerikā, bet ar to grūtības nebeidzās. Aleksandrs uzauga grūtos apstākļos, bet, neskatoties uz to, kļuva par pašreizējā, drosmīga personību ar

augstām morālām vērtībām. Viņš cīnījās par cilvēktiesībām, brīvību un taisnību, nebaidoties no sekām. Aleksandra Karpova dzīves gājumu, daiļradi un uzskatus būtu vērtīgi iepazīt visiem (un ne tikai) latviešiem gan Latvijā, gan Amerikā. Viņš bija viens no tiem, kurš dzīvību atdeva par Latviju, saviem ideāliem un visas cilvēces morālo tīrību.

Par viņa traģisko, bet apbrīnojamo dzīvi stāsta Aleksandra brālis Konstantīns Karpovs, kurš dzīvo Kalifornijā, bet šobrīd Latvijā organizē izstādes brāļa piemiņai. Viņš vēlas izdot grāmatu par Aleksandra dzīvi un mākslu un piekrita sniegt izdevumam „ZK Apskats” ieskatu viņa dzīvesstāstā. Ja uz Latviju dosities maijā vai jūnijā, jums būs iespēja apmeklēt vienu no šī mākslinieka izstādēm Rīgā un Rēzeknē.

Nākamajos mēnešos gaidāms daudz dažādu aktivitāšu gan iekštelpās, gan ārpus tām. Pārgājieni, sportiskas aktivitātes, sadziedāšanās un sadejošanās vakars, latviešu karaoke un teātra uzvedums – tas viss gaida mūs tepat Līča apkaimē.

Esam arī lielo notikumu gaidās šovasar, kad nūdien ko darīt būs ikvienam, it īpaši tiem, kuri atvaļinājumu pavadīs Latvijā, kur pasākumu daudzveidība šogad būs neiedomājama. Tiem, kuri vēl šaubās par to, vai doties tālajā ceļojumā uz Eiropu, gribētu ar pilnīgu pārliecību ieteikt to darīt. Šogad to tik tiešām ir vērts darīt, pat ja izrauties varat tikai uz nedēļu un Dziesmu svētku biļeti nopirkt nav izdevies.

Šajās jaukajās pavasara un satraucošu notikumu gaidīšanas noskaņās, vēlos jums novēlēt noķert pirmos saules starus, sajūst zaļās zāles smaržu un saklausīt putnu vīterus. Pavasaris nāk daudzsološs un apburošs!

Marta M.

Aleksandrs Karpovs – latviešu mākslinieks un cīnītājs

Mans brālis Aleksandrs Karpovs bija apdāvināts grafiķis, kurš veltīja savu talantu un visbeidzot atdeva savu dzīvību, lai atbrīvotu Latviju no padomju okupantiem. Viņš lietoja sociālo reālismu Amerikā un Latvijā kā „izvēles ieroci”, lai stātos pretī jaunajiem spēkiem abās valstīs. Amerikā viņš izmantoja savu mākslu, lai konfrontētu materiālismu, rasismu, policijas brutalitāti, karu un piesārņojumu. Latvijā viņš atainoja padomju noziegumus – kultūras iznīcināšanu, nevainīgo cilvēku slepkavošanu un genocīda aktus. Viņš attēloja arī Latvijas arhitektūru un pieminekļus, lai atgādinātu vecajiem trimdiniekiem par tādu Latviju, kādu tie atceras, bet jaunā paaudze varēja tikai iedomāties. „Varbūt tādā veidā vēlos no jauna iedegt ilgi apspiesto Latvijas dvēseli,” viņš teica 1991. gadā. Šajā rakstā es īsumā pastāstīšu par mūsu ģimenes trīs paaudžu traģisko pagātņi, kas iedvesmoja šo mākslinieku ieraudzīt vairāk nekā tikai personīgo pieredzi.

Aleksandrs Minesotā, 1990. gadā

Aleksandrs piedzima 1953. gada 21. martā Demoinā, Aiovas štatā ģimenē, kurā latviešu valoda un kultūra bija pirmajā vietā. Mūsu mātei Lūcijai laimējās izbēgt no Staļina genocīda, kas skāra viņas ģimeni pirmās masu deportācijas laikā 1941. gada 14. jūnijā, kad viņas tēvs un māte (Justyns un Stefānija Volonts) Līvānos tika ievietoti atsevišķos lopu vagonos vienvirziena ceļojumam uz dažādiem Sibīrijas nostūriem.

Lūcijas dzīves traģēdija nebeidzās Latvijā. Mūsu tēvs Anatolijs Karpovs, kuru viņa satika un apprecēja Fuldas nometnē Vācijā 1946. gadā, pēc deviņiem gadiem izšķīrās no viņas jaunākas sievietes dēļ. Lūcija tika pamesta nabadzībā, ar nepilnīgām angļu valodas zināšanām un trīs zēniem, ko barot un audzināt vienai pašai Amerikā. Mēs nekad vairs neredzējām savu tēvu.

Māksla bija svarīga mūsu dzīves sastāvdaļa, uzaugot Mineapolē, Minesotā. Atceros, ka turēju mazā Aleksandra roku, kad mēs ar apbrīnu aplūkojām Pētera Paula Rubensa, Francisko Goijas, Vincenta van Goga, Kloda Monē u.c. mākslas darbus.

„Melns caurums. Izsūtīšana 1941. gada 14. jūnijā. Līvāni.” Litogrāfija 53x67. Justyns un Stefānija stāv centrā un gaida, kad tiem tiks iekāpt vagonos. Čekas ierēdnis, viņu likteņa simbols, stāv uz ozollapām - latviešu tautas simbola. Fonā Lūcija lūdz, lai viņai ļauj iet ar māti. Autors sevi attēlo kā mazo zēnu, kurš kliedz: „Kāpēc neviens to neizbeidz?” Melns caurums ir monstrs, kas aprij visu dzīvo, tas simbolizē visas cilvēces ļaunumu, ne tikai padomju.

Mēs, trīs brāļi, ar mammu pozējam pie Rodina skulptūras, Walker mākslas muzeja 1959. gadā. Vecākais brālis Juris (pirmais no kreisās) un es uz šo muzeju bieži nēmām līdzī mazo Aleksandru.

Māte nomira no vēža 1965. gadā 51 gada vecumā. Aleksandra dzīve pēc mātes nāves nebija viegla. Viņš bija zaudējis māti un brāļus 13 gadu vecumā, pēc tam dzīvojot pie piecām dažādām audžu ģimenēm, līdz ieguva patstāvību, kad viņam palika 18 gadi. Mūsu brālis Juris 31 gada vecumā gāja bojā nelaiemes gadījumā 1977. gadā Ņūorleānā. Sieva Džaneta un abi bērni Anatols un Aleksandrs avārijā izdzīvoja.

Šie zaudējumi un nabadzības pieredze Amerikā spēcīgi iespaidoja Aleksandru uzsākt sociālā reālisma mākslinieka karjeru, specializējoties grafikā (litogrāfijā un ofortā). Sociālā reālisma mākslinieki atsakās no „mākslas radīšana mākslas pēc” jēdziena. Viņi manipulē ar materiāliem un tehnikām, lai radītu „mākslu dzīves pēc”. Iespiedtehnika tiek radīta spēcīgi grafiski attēli par sociālo netaisnību, kurus aplūko miljoni cilvēku, tādējādi izraisot sociālās pārmaiņas.

Lai segtu studiju maksu un mazinātu ciešanas Amerikā, Aleksandrs 20 gadus strādāja par sanitāru valsts slimnīcā, ik dienas saskaroties ar trūcīgākajiem Minesotas iemītniekiem: „Strādājot tur, es sapratu, cik slimā Amerikas sabiedrība ir kļuvusi. Skats uz nabadzības upuriem, fiziskā stāvokļa pasliktināšanās, ko nabadzība izraisīja, lika man ieraudzīt šīs sabiedrības lielo netaisnību.” Septiņdesmito gadu sākumā rasistu policijas linčošanas programma Detroitā S.T.R.E.S.S. (*Stop the Robberies, Enjoy Safe Streets*)

Latviešu valoda un kultūra bija arī mūsu izglītības sastāvdaļa. Mēs piederējām pie latviešu katoļu kopienas, kas arī bija izglābusies no padomju okupācijas. Daudzi Latvijas latvieši līdz šai dienai neizprot grūtības, kādas pieredzēja daži no genocīda izdzīvotājiem ārvalstīs. Tāpat padomju propagandas dēļ viņi nesaprot cietušos Sibīrijā. Turpretī mēs zinājām, cikreiz sliktāk klājās mūsu radniekiem Sibīrijā. Mūsu vectēvs nomira divus mēnešus pēc viņa aresta. Mūsu mamma bieži palika neēdusi, lai radi varētu izdzīvot. Caur Šveices vēstniecību viņa sūtīja siera, sviesta un cukura paciņas mātei Stefānijai un mātai Regīnai Sibīrijā. Regīna tika izsūtīta no Rīgas, kur viņa studēja un dzīvoja pie sava tēvabrāļa Jāņa Volonta (Latvijas Republikas Labklājības ministrs (1938-1940)), kurš tika izsūtīts kopā ar viņu un māsiņām Adu un Margaritu. Vēlāk Regīnai izdevās atrast Stefāniju un dzīvot kopā ar viņu.

Mūsu māte Lūcija nekad neatgūvās no zaudējumiem, kurus viņai nodarīja padomju vara un vīra nodevība. Kaut gan viņa bija viena no dāsnākajiem un līdzjūtīgākajiem cilvēkiem, kādus esmu pazinis, pārdzīvojumi bija viņu satriekuši. Es bieži jutu, ka viņa bija zaudējusi gribu dzīvot un vēlas būt kopā ar savu mirušo māti.

Ģimene Anspoku lauku mājās, 2 km no Preiļiem (ap 1935.g.). 1. rindā no kr.: vecvecāki Justyns un Stefānija, Jānis Volonts (Justyna brālis, Labklājības ministrs) un māte Lūcija. 2. rindā no kr.: Lūcijas brālis Justyns, dvīņmāsa Helēna, brālēns Aleksandrs Volonts (Jāņa dēls), jaunākā māsa Regīna un māsiņa Ada (Jāņa meita).

„Dzīve policijas valstī. Detroitā. S.T.R.E.E.S. Revolūcija No. 2.” (1973. g.). Oforts, akvatinta. 30x38. Dienas vidū policisti nošāvuši dēlu, pēc tam nepamatoti arestējot tēvu par laupīšanu.

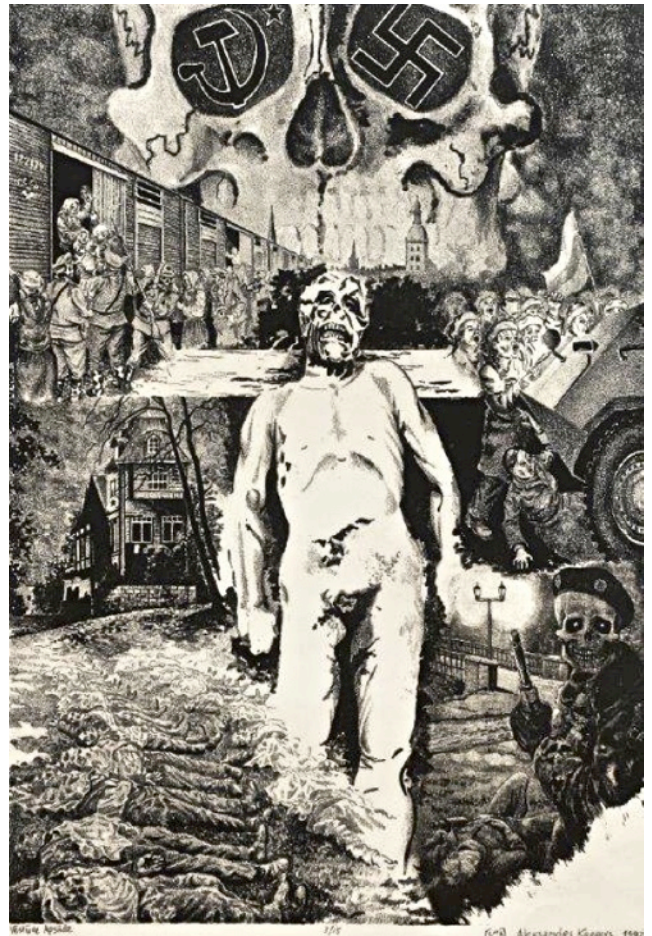
terorizēja afroamerikāņu sabiedrību. Aleksandrs to sauca par „sliktāko institucionalizētā rasisma formu”: „Es pieredzēju sekas Reigana valdības vienaldzībai pret trūcīgo ciešanām. Slimo un ievainoto skaits uzņemšanas nodaļā palielinājās nepārtraukti. Manas dusmas auga, saprotot, ka ārstēju vien netaisnīgas sabiedrības grieztās brūces, nevis tās cēloni. Sapratu, ka mākslinieka talants ir mans spēcīgākais ierocis, lai uzsāktu īstas pārmaiņas, un 1986. gadā ar jaunu spar un apņēmību atgriezos pie mākslas.”

No 1986. līdz 1990. gadam līdzās provocējošiem darbiem Aleksandra daiļradē ienāca romantisms – tapa skaisto pilsētu Rīgas, Cēsu, Rēzeknes un Daugavpils grafikas. Viens no šo darbu uzdevumiem bija pavēstīt amerikāņu publikai par Latvijas eksistenci. Tas īpaši būtiski kļuva 1988. gadā, kad valstī sākās aktīvi procesi, lai atjaunotu neatkarību. Ja Aleksandra Latvijas grafiku pārdošana bija kāds rādītājs, tad viņš bija ļoti veiksmīgi panācis Amerikas

sabiedrības izpratni par Latvijas nožēlojamo stāvokli un cīņu par brīvību.

Aleksandrs bija labi pazīstams vietējā latviešu sabiedrībā un daži mākslas darbi tika pārdoti arī Latviešu namam Mineapolē. Trimdas latvieši labi zināja, ka viņu tikšanās vietās mēdza iegriezties arī padomju valdības informanti un ka pretpadomju darbības apdraudēja vīzas iegūšanu, lai apmeklētu Latviju, un īpaši kaitēja viņu radnieku drošībai Latvijā. Arī mūsu radus varēja arestēt jebkurā brīdī.

1990. gadā Aleksandrs ar izcilību pabeidza bakalaura programmu tēlotājmākslā Minesotas universitātē, bet 1993. gadā saņēma maģistra grādu Latvijas Mākslas akadēmijā. Pēc absolvēšanas viņš devās uz Rēzekni, kur Mākslas skolā pasniedza estampa mākslu, iedvesmojot savus skolniekus pievērsties sociālā reālisma tematikai. Maģistra disertācijā Aleksandrs rakstīja: „Manā agrīnajā sociāli apzinīga mākslinieka attīstībā biju ieinteresēts attēlot netaisnību Amerikā. Aiz visiem spīdumiem, kas mirgo komerciālajos masu medijos, Amerikas sabiedrībā ir ēnas puses, kas prasās tikt apgaismotas. Neapmierināts ar tikai dažām reformām, es pielietoju savu talantu ar vēlmi veicināt revolūciju. Mani attēli sniedzās tieši pie rīkles, un ar visu dvēseles kaismi centos parādīt jaunumu abās impērijās (ASV un PSRS). Mani attēli ir domāti, lai skatītāju šokētu; vēsts nav slēpta aiz simboliem vai metaforām. Veidoti reālistiski, šie attēli rāda sabiedrības netaisnības, neslēpjot nekādu neglītumu. Es vēlos, lai manus attēlus saprot kā vizuālas protesta izpausmes.”

„Vēsture apsūdz” (1992. g.). Litogrāfija. 34x49

Foto (Michelle Karpovs): Aleksandrs un Konstantīns 1975.g.

Latvijā Aleksandrs izmantoja savu „mākslas ieroci”, lai cīnītos pret okupāciju, aizstāvot savu valsti. Viņš uzskatīja, ka galvenais politiskais šķērslis brīvu un demokrātisku sabiedrību dzīvei un attīstībai šai pasaulē ir fašisms: „Brūnie vai sarkanie fašisti, – ar viņu noziegumiem pret cilvēci tie neizbēgs no maniem attēliem.” Viņš radīja vizuālas liecības, lai patiesība nekad netiktu aizmirsta un vēsture apsūdzētu genocīda vaininiekus. Viņš arī piedalījās demonstrācijās un laikrakstos publicēja savus darbus, kas atklāja padomju zvērības, tādējādi riskēdams ar savu dzīvību, atbalstot latviešu centienus atbrīvoties no okupantiem. Viņš tika piekauts un ar smadzeņu satricinājumu nonāca slimnīcā divas reizes. Uzbrucēji bija, viņa vārdiem, „sarkanie fašisti”. Mēnesi pirms savas nāves Aleksandrs man atsūtīja vēstuli, jokojot, ka viņam vajadzētu

atstāt pilsētu, jo vietējie krievi Rēzeknē pēc viņa mākslas darbu izstādes naktīs daudz durvis un kliezot nāves draudus.

Vēstule kļuva nopietna, kad viņš izteica vēlēšanos tikt apglabātam ar Latvijas karogu uz zārka. 1994. gada 22. martā Aleksandra līķis tika atrasts koridorā blakus viņa istabai. Viņa nāves apstākļi joprojām ir mistērija, lai gan iespējams arī dabiskais cēlonis. Kad ieradās Latvijā, lai apglabātu brāli, atradu viņa istabu pārmeklētu - dokumenti un papīri bija izmētāti pa visu grīdu. Zem gultas, pie atsperēm piestiprināta, bija plāksne ar viņa pēdējo litogrāfiju „Mūsu Rīga”. Tur es arī atradu mūsu vectēva Justyna Volonta saimniecības un meža dokumentus un viņa Latvijas pasi, kas mums palīdzēja iegūt Latvijas pilsonību. Šis zemes īpašums nopelnīja Justynam, Stefānijai un viņu meitai Regīnai vienvirziena „biļetes” lopu vagonos uz Sibīriju pirmajā masu deportācijā 1941. gada 14. jūnijā, kurā tika izsūtīti 15 424 latvieši – 8259 vīrieši un 7165 sievietes (Latvijas Valsts arhīvs, 2001. gads).

Šīm un nākamajām paaudzēm jāredz šie mākslas darbi. Es arī uzskatu, ka mana brāļa attēli ir universāli un pārlaicīgi, atgādinot mums un nākamajām paaudzēm par ļaunuma izpausmēm. „Melnais caurums” gaida mūs visus, ja izvēlamies ignorēt savu pagātņi. Un jā, Aleksandrs Karpovs, Latvijas patriots, tika apglabāts ar Latvijas karogu pārklātā zārkā.

Lielākā viņa mākslas daļa no Amerikas un Latvijas perioda šobrīd tiek izstādīta Latvijā. Izstāde Preiļu muzejā būs atvērta līdz 20. aprīlim. Nākamā izstāde notiks Kara muzejā Rīgā no 14. maija līdz 16. jūnijam un pēc tam Rēzeknes muzejā. Lai uzzinātu vairāk, rakstiet uz e-pasta adresi kkarpov1@gmail.com vai zvanot +1 (707) 964-6739.

Konstantīns Karpovs

„Mūsu Rīga” (1993. g.). Oforts. 44x65. Varbūt pamanīsiet, ka karogs ir pusmastā un pret padomju armijas bāzi vērstie ozolkoki ir kaili. Ap 40 000 liels karaspēks vēl atradās Latvijā šī attēla zīmēšanas laikā.